

REVISTA ORĂȘTEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primeșc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Nici să ne plângem!

Cine nu cunoaște istoria școalelor noastre granițărești?

În vremuri de demult, când Împărăția Austriei, de care să ținea și Ardealul nostru și Ungaria și Bănatul, deși sub alte forme, era mereu și mereu neliniștită de isbirile aducătoare de pustiu a puternicilor Turci, s-au format de-a lungul graniței Împărăției, pe unde Turcii veneau, adeca la marginea din spre Miază-Zi—Răsărit a Ardealului și a Bănatului, un fel de zid nou de apărare, un șir de regimete de graniță, alcătuite din Români, ei fiind poporul ce locuia acele hotare ale Împărăției. Si au luptat aceste „regimete de graniță”, contra Turcilor, încât în scurtă vreme ele au ajuns să fi *fala, floarea armatei Împărăției!* Si Împărății Austriei, știind că școala face pe bărbat și mai bărbat, pe erou și mai erou, au ridicat în sinul poporului ce forma bravele regimete școli multe granițărești, pe cari le-au înzestrat cu anumite averi din cari se poate sușine. Schimbându-se vremurile, școlile acelea, nemăști la început, au fost lăsate poporului din acele părți, ca răspălată oarecum a purtării sale brave. Așa am ajuns noi Români și avea în ținuturile acele multe școli așa zise „granițărești”, ce erau până în ziua de azi cîrmuite de un comitet școlar granițăresc.

Guvernul unguresc, cel ce e îndatorat de lege să spriginească și el școlile tuturor popoarelor din țară, ne-a pismuit pentru aceste școli ce nu dela el le-am căpătat și pe el nimic nu l'au costat.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară 4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr. Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sunt să se trimit la adresa: „Minerva” institut tipografic în Orăștie (Szászváros).

Le-a pus gând rău. În repetite rânduri a încercat să ni-le răpească, dar mulțumită întrepunerii bărbătești a celor din fruntea școlilor, până azi n'a isbutit!

Acum s'a aruncat de nou și cu mai multă turbare, ca un leu setos de sânge și înfuriat, asupra lor!

Încă în vara anului trecut a dat o poruncă ca școlile granițărești, să fie prefăcute în „școale comunale”, și ca atari predate comunelor respective în care să află. Aceasta pentru că în trebile școalelor comunale, el, guvernul, mai ușor să poate măsteca prin zbirii săi, decât în ale celor confesionale.

Porunca aceasta a isbit în chip dureros pe toți Români și pe toți oamenii cu simțemant de dreptate!

Cum școalele de care e vorba, stau sub conducerea unui comitet școlar al lor, acest comitet, în frunte cu Baronul Ursu, a fost adunat la o ședință pe Mercuri în săptămâna trecută, pentru a lua în desbatere hotărârea guvernului. Guvernul însă și-a trimis și el pe omul său, anume pe baronul Szentkereszty, șeful comitatului nostru, ca să iee parte la ședință și să priveze mersul ei.

Dl Dr. A. Bunea, secretarul Metropoliei din Blaj, făcând și D-sa parte din acel comitet, avea să cetească darea de seamă și părerea comisiei școlare privitor la porunca prefacerii școalelor. În această dare de seamă, comisia își spunea cu bărbătie cuvântul seu asupra poruncii date în numele Maestății Sale. Acă omul guvernului a întrevenit cerând ștergerea părților acelora din darea de seamă, sub cuvânt că prin ele s'ar ataca dreptatea poruncii Maestății

Sale. Când au voit membrii să discute asupra aceleiași hotărâri, ei au fost opriți de trimisul stăpânirii, sub același cuvânt, și spunându-le că are îndrumare (dela guvern) că de nu să vor supune, să imprăștie adunarea!

Dr. Bunea să plângă asupra purtării guvernului care n'a ținut seamă de cererile drepte ale granițierilor și propune să se însemne la protocol adâncă amărăciune a comitetului pentru asta.

Br. Szentkereszty oprește și vorbă asupra acestei propunerii, că de să va încerca, el va împrăștia adunarea!

Dl preot Comșa din Copăcel a propus să se trimită o deputație la guvern cu plângere contra poruncii acesteia și de va fi lipsă deputația să meargă cu plângerea și la Maestățea Sa!

Br. Szentkereszty furios le spune: O astfel de hotărâre nici odată nu se va lua aici! Mai curând el va închide adunarea!

Mai mulți membri ai comitetului cer să li se lase să vorbească asupra acestui lucru ce tăie în binele și interesul nostru. Omul stăpânirii nu îngăduie! Atunci Dr. Bunea îi zice:

„Lăsați-ne cel puțin dreptul de a ne plângă, dacă pe toate celelalte ni le-ati luat!”

Dar' pace! Omul guvernului n'aude, nu vede! El are poruncă și să ține de ea ca de gard! Cere ca comitetul să hotărască îndată predarea școalelor, precum și porunca! Ministrul a poruncit anume ca școalele să fie predate deja la 20 Februarie n. a. c.

Eată dar', azi mâne, fapt împlinit una dintre cele mai dureroase lovitură

date școalelor confesionale granițărești. Nu știm dacă de astădată întrevenirea celor ce le-au condus până acum va mai putea să le mantue ori nu. Nădejde e puțină. Furia cu care s'a purtat omul guvernului, și care în urma urmelor nu e a lui personală, ci a guvernului însuși, arată că aci de o îndreptare slabă nădejde.

Toate acestea în ajunul milleniuui, ca dovezi ce »buni« și »drepti« sunt stăpânitorii Unguri față de celealte popoare nemaghiare din țară, și îndeosebi față de Români!

PACEA LUMII

Pregătiri pentru primăvară.

Iarna a făcut nițică liniște și în tările unde în toamnă isbuținseră cu tărie revoluțiile popoarelor apăsatate, contra stăpânirilor puternice — nedrepte.

Liniștea aceasta însă nu e și o dovadă în aceeași vreme, că pacea s'a pogorit peste acele țări. E mai mult o pauză ce o folosesc nemulțumiți pentru a face nove pregătiri. Așa se simte și să ține ca sigur, că Armenii de sub stăpânirea turcească, în Asia, vor începe în primăvară cu mai multă tărie sbuciumările lor de scuturare a jugului turcesc.

În vederea acestui lucru, să vorbește acum, că Anglia s-ar fi apropiat de Turcia și ar fi încheiat un fel de învoială, ca cu puteri unite să încearcă în primăvară a sugruma noile isbuțiri ale nemulțumiților.

La toată întâmplarea semne de pace nu sunt acestea.

Italienii în Africa.

Am povestit în numărul nostru trecut soarta strămororă în care co-

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTEI”

Din geam..

Din geam uitându-te la el
Pe-o clipă ochi-ți pleci,
Ai vrea pornirea dragostei
În suflet să fi-o 'neci!

Ai vrea să nu-i areți ce mult
Îl placi și îl iubești,
Nesimțitoare să rămăi,
Si rece să-l privești.

Dar' el ridică-asupra ta
Blând ochii lui cei mari,
Lumina lor te farmecă
Si tremurând tresari...

Si-atâta foc privirea ta
Răvarsă-asupra lui:
Iubirei tale stavila
Nu poți mai mult să-i pui!

Si-ți uiți de tine, și te pierzi
În dorul tău pagân.
Ear' el a înțeles, că e
Pe gândul tău stăpân...

Emiliu Sabo.

Gândeam...

Așa gândeam odată,
Că suferință grea
Nu este 'n lume alta;
Ca suferință mea;

Că nu iubește nimeni
Așa cum iubesc eu,
Că voi cădea zdrobită
De nenorocul meu, —

Dar', văd, pe zi ce trece
Durerile-mi sporesc,
Și eu le birui, uite,
Le birui și — trădesc,

Că eu mă mir de mine
Cum, Doamne, de mai pot!
Cum pot? Gândind la tine
Înving, iubite, tot!..

(Borgo-Prund)

Porumbița.

Bradul.

Bradu-mi spuse bun cuvânt.
„Să-i trimit?” Mi-a spus: „Trimite-i”.
Tot m'am judecat cu mine:
Să dau bradului mai bine
Ori iubitei

Crezemēnt?

„Nu-i trimite!” zise ea,
„Că n'am zor să es în lume.
„De-i trimiți, și fac de-oară!
„Că-i arunc pe ușă afară!
Scoată-mi nume
Căt or vreal..“

Am s'ascult de brad acum.
Fata minte cum i vine.
Și trimiți chiar astă-seară
Pețitori la ea s'o ceară.
Rău ori bine

Tot un drum!

De-o fi brade să ghicești,
Îți incred o bogătie:
Leagăn am să fac din tine,
Și-un copil, de-o fi cu bine,
Ti-l dau tăie

Să mi-l crești!

De mă 'nșeli, te fac la noi
Poartă curții: să te-ajungă
Câte rele pierzătoare,
Să te bată ploi și soare,
Să te 'mpungă

Vaci și boi!

(Vatra)

G. Coșbuc.

Floarea soarelui.

Cum să 'ntoarce după soare
Pururea această floare,
Așa inima din mine,
In veci umblă după tine!

Alecu Văcărescu.

La mănăstire.

Dac'o fi să nu ne lasă
Ca să facem cununia,
Vom pleca la mănăstire:
Bună-i și călugăria!

Tu ti-i face un călugăr
Tot strengar ca mai nainte,
Eară eu călugăriță
Ca și tine de cuminte.

Când din doi unu-i femei,
Toate-s bune unde-s doi:
Bine-o fi și 'n mănăstire
Dac'om fi ear' amêndoai.

De măncare nu ne trebuie;
Când o fi în postul mare,
Ceas la ceas, ca doftorie,
Ne-om da căte-o — sărutare.

Cornelia din Moldova.

mandantul italian *Galliano* ajunsese cu oamenii sei în cetatea Makalle în Abisinia. După ce l-au închis în cetate, Abisinienii l-au încungjurat, și ca să-l facă să se plece, au astupat singurul isvor mare de apă din care să adăpau cei din lăuntru. Toată lumea credea în perirea lui *Galliano*. Din patria sa Italia, primise voe să plece steagul și să se dea biruit, căci altfel per de lipsă de apă.

Galliano a și făcut aceasta! A plecat steagul. A predat cetatea.

Atunci s'a întemplat din partea inimicilor sei, a Abisinienilor, care sunt altfel popor pe jumătate sălbatic, un lucru ce a înduioșat pe toată lumea: anume ei au hotărât că să-l lase afară din cetate pe Italiani, cu armele, cu muniția, cu hrana, cu tot, și să nu să atingă de ei când vor ești! Să iau lăsat. Trupa istovită italiană a eșit cu toate ale sale, și inimicul i-a privit în pace, fără a le face nimic! Mai mult! El înșîși, inimicul, au câștigat pe seama dusmanilor lor 300 de catări ca să aibă cu ce-și duce din cetate ce au, și mai ales pe bolnavii și răniți din războu.

Lucrul acesta a înduioșat peste măsură pe toți oamenii de inimă, căci e rară o astfel de faptă în rezboie, ca un inimic, și încă sălbatic, să dea o astfel de probă de bunătate de inimă față de inimicul seu pe care îl putea perde!

In Italia bucuria scăpării fraților ostași primejduiți, a fost de nedescris.

E nădejde că să va pune pace în urma acestora.

Ai carte ai parte!

Dela Brașov ne vine o veste frumoasă. O aflăm în »Gazeta Transilvaniei«. In Feldioara, lângă Brașov, s'a pus anume, temeu celei dintâi biblioteci populare așa zise „ambulantă“ care adeca poate fi mutată dintr-un sat într-altul spre a fi cetite cărțile din ea.

Cine nu cunoaște și nu știe prețul folosului cetării de cărți bune? Ele împărtășie lumina la oameni, le largesc cercul cunoștințelor de tot felul, făcându-i mai respectați de seimenii lor, și-i înarmează pentru a învinge mai ușor felurile greutăți ale vieții.

Ai carte ai parte!

Aceea ce s'a făcut la Feldioara, e un lucru foarte cuminte pentru a ajuta poporului nostru să aibă carte!

Biblioteca ambulantă de care e vorba, este a despărțimentului »Asociației Transilvane« din acea parte, dar și are și membri deosebiți. Membri ajutători ai bibliotecii plătesc căte 1 fl. pe an, ear' cei binesăcători căte 1—10 cr. pe an. Din banii adunați să cumpără cărți ce să pun în bibliotecă și să trimit prin comună în mijlocul poporului spre cetire. E împărtășită biblioteca în despărțiminte cam de-opotriva, așezate în dulapuri cari să dau în sămă unui bibliotecar, ce are să îngrijască de bunăstarea bibliotecii.

Fiecare locuitor român din comună, care știe că e de folos ce s'a făcut la Feldioara, are drept a împrumuta cărți din bibliotecă fără a plăti ceva pentru ele! Își perde dreptul acesta numai dacă nu va griji bine de cărți, ci le va strica ori prăpădă.

După ce stau un anumit timp în comună cărțile unui despărțiment al bibliotecii, ear' cele din alt despărțiment într'ală comună, la un timp anumit, pus de comitetul Asociației locale, comunele schimbă între sine părțile de bibliotecă, și la alt timp le dău mai departe și primesc altă parte ce n'au avut'o, și tot așa să învertesc folosindu-se din popor.

Înțelege ori-cine că e de folos ce s'a făcut la Brașov, și dorim să auzim că mai curând că asemenea lucruri s'a făcut în căt mai multe locuri printre Români nostri.

Dar' în același timp nu putem să nu ne spunem și părerea noastră deosebită, că adeca, decât aceste biblioteci »ambulante«, rotitoare din sat în sat, mult mai folositor e pentru

ori-care comună să-și aibă biblioteca sa proprie comunala ori școlară, statonnică întrânsa.

Sunt bune bibliotecile rotitoare, dar' e greu de umblat cu ele din sat în sat, și pe unde numai să poate, noi rugăm pe preoții și învățătorii nostri să însuflească poporul pentru intemeerea de biblioteci populare statonice a lor, bunăoară școlare ori bisericesti, pe care să le aibă totdeauna în mijlocul lor, adăpându-se dela isvorul cunoștințelor dintrânsale, spre a ajunge că mai curând să avem carte, ca prin aceasta mai ușor să ajungem apoi să avem și parte!

Nouă alegeri

la

Ilia, Dobra și Petroșeni.

Revenim asupra alegerilor din aceste trei cercuri.

Joi în septembra ce urmează, adeca în 6 Februarie n., să vor întempsa alegerile cele nove de membri la congregație, în cercul Dobrei și al Petroșenilor;

ear' Vineri în 7 Febr. alegerea în cercul Iliei.

Rugăm de nou și cu toată stăruința pe frații nostri Români alegători din numitele cercuri, cari atât de bine s'au purtat în rândul trecut, să nu să lase mai prejos nici de astă-dată!

Să nu cruce nimeni osteneală; să înfrunte asprimea vremii; să nu iee în socoteala amenințările slujbașilor răvoitori și să respingă cu dispreț momelile și făgăduințele lor, și de o singură hotărire nestrămutată să fie călăuziți: **de a vota pentru candidații români!**

Tot alegătorul să fie pe ziua alegerii, la ciasul numit, cel mult la 8 ciasuri, la locul de alegere. Acolo să vor sfătu asupra cui să-și dee voturile și în bună înțelegere să se apropie toți unu ca unu de urnă, punând întrânsa ședulele cu candidații Români.

Nimeni n'are drept să se atingă de ședula omului și să-i-o schimbe, și cum să arăznici oare-care unguraș ori perciunat să o facă, Români nostri să-și spună ce i-să cade, și să-l dee în laturi ca pe un netrebnic!

Fraților preoți, învățători și cărturari!

In D-Voastră ne punem nădejdea că veți aduna poporul și-l veți conduce cu vrednicie, spre cinstea lui și bucuria noastră a tuturor.

Cu D-zeu dar' pe lucru!

Un alegător zelos și bun Român din cercul Iliei ne trimite spre publicare următorul apel către alegătorii din cercul seu. Îl publicăm cu placere. Eată'l:

Cătră alegătorii din cercul Iliei!

Fraților alegători!

După cum știm, pe Vineri în 7 Februarie n. vom fi puși earăsi la probă pentru alegerea lor patru membri la congregație.

Nu ne temem însă, noi atâta alegători români, să ne plecăm la o mână de Jidovi furișăți între noi ca niște părasită! Nici de cum!

Socotiti frații alegători, ce rușine ar pica pe capul nostru dacă noi vom sta acasă nepăsători ear' lighioanele vor alerga ca lupii, și ne vor rîde în urmă, zicând că numai întempliera a adus cu sine de am reușit și noi odată, adeca în rândul trecut.

Să le dovedim contrarul și încă mai bine acum a doua oară, ca să știe lumea că Românul de azi înainte e conștiu de drepturile sale, și că nu să mai lasă a fi înșelat pentru ca în urmă tot el să tragă năcasuri și șicanări.

Numai așa vom putea fi respectați dacă prin curagiu bărbătesc ne vom arăta împunători.

Nici unul să nu să teamă că doară dl solgăbiru il va vedea că nu dă vot pe placul densusului, deoarece votul să face în taină, să scriu numele celor pe care îi dorim, pe țedule ce să împărtășă bagă în urnă, și nu să scot de acolo până seara când au bagat toți alegătorii țidulele una preste alta.

Nici aceea nu-i adevărat — după cum am auzit dela unii țerani — că și numele celui care dă țidula e scris pe ea. D-nii inteligenți să facă bine să lămurească alegătorilor nostri țerani, că aceea nu-i adevărat.

Știm pe toți alegătorii români din cercul Iliei. Ei au fost publicați în numărul trecut al „Revistei Orăștiei“. Fiește care să se ferească de ispita vicinalului, ca să nu să bage la urnă sub numele lui alt alegător, că aceasta nu-i erat. Să nu să mai lase nimenea amăgit, căci potrivnicii nostri văzând că nu-i nădejde de reușită, vor căuta chip și modru ca să facă vină la alegere, ca să o poată nimici eară.

Terminul de alegere pare că s'a pus cam cu înțelesul unor domni din Ilia, deoarece în rândul trecut dl Acsar fi zis, că să fi fost dumnealui acasă, sigur că nu ișbuteau Români! Acum alegerea noastră s'au deositit ca termin de celelalte, bagseama ca să fie toți »acasa«. Dar' de aceasta nice capul să nu ne doară!

Vă conjur frații alegători! ca toți unul ca unul să ne înfățișăm la alegere și nebăgând în seamă amenințările contrarilor nostri, să punem în urnă numai țiduli pe cari sunt scrisi **membri români**, cari au durere pentru noi, și cari să lucreze contra facerei atâtore aruncuri pe capul nostru!

De nu vom lucra cu bărbătie pentru reușita membrilor români, atunci să nu să mai mire nimeni, că de ce vin atâtea năcasuri pe capul nostru!

Să fim bravi că D-zeu ne este întrajutor!

Delean. Însenmare. Foia »Hunyad« din Deva scrie că la Dobra sunt alegătorile în 7 și nu la Ilia. Am cerut dela un amic al foii noastre din Deva să caute care știre e adevărată?

Azi, Vineri, primim următoarea telegramă:

Deva, 31 Dec. 1896. La Dobra și Petroșeni alegerile în 6 Febr.

La Ilia în 7 Febr.

Acesta e adevărat!

Stirea foii ungurești e neadeverată.

Nouă biruințe în comitatul Albeiu Inferioare.

Cetitorilor „Revistei Orăștiei“ le este cunoscut că satrapii din fruntea comitatului vecin, al Albeiu-Inferioare, unde Români aproape în toate cercurile au avut cele mai strălucite biruințe la alegătorile trecute pentru congregație, — au nimicit toate alegătorile unde Români prea bine s'au purtat. Pe Marți în septembra asta au fost puse alegătorile cele nouă.

Dela Zlatna s'a telegrafat în aceea zi „Revistei Orăștiei“ următoarele:

Zlatna 28 Ian. n. Avem învingere desăvârșită! Au fost aleși d-nii: Dr. Vasile Fodor, preoții N. Cristea, V. Motora, D. Radeș și Aurelian Danciu!

Asemenea știre de triumf primim dela Vingard, unde Români ținându-se bine și adunându-se cu același interes pentru ca și în rândul trecut, au scos de nou biruitorare lista românească: **Au fost aleși treisprezece Români**, ca și în rândul trecut!

La Blaj biruința a fost earăsi de săvârșită alegându-se numai Români, 8 înș!

Ne veselesc știrile acestea, și atragem asupra lor luarea aminte a fraților nostri din cercurile Ilia, Dobra și Petroșeni, dorind ca nici dela ei mai slabe vesti să nu primim Joi și Vineri ce vine. D-zeu le ajute!

Concertul în Deva

Deva, 10/22 Ianuarie 1896.

Onorabilă Redacție,

Abia 2 ani și 5 luni, de când s'a înființat, și eata-ne peste al 4-lea concert al corului bisericii gr.-or. din Deva. Cine sunt membrii lui? Odrasle alese de țerani; mai vîrstos industrie și lucrători de câmp și cățiva servitori pe la oficii; din cele mai mici trepte sociale, dar' din cea mai puternică tulpină, de unde cu toții ne-am ridicat: **din popor**. El e și aci temelia, pe carea tindem a crește și a întări o societate românească cultă, lăcrătoare, avută și mai presus de toate iubitoare de biserică și neam.

Din jos în sus, înainte: e scopul nostru.

Nu e tocmai ușor și mic acest scop, în Deva, unde sunt statonicele cele mai multe așezăminte publice culturale, sociale și politice, puteră statului și administrației, o colonie (adunătură) de Ciangăi; unde jumătate din poporațiune e maghiară, apoi școalele și avereia fiind mai vîrstos în mânile lor. Școale elementare de băieți și fete cu 4 clase de stat, școale civile cu 5 cl., de fete superioare și inferioare; reală cu 8 clase, preparand pentru învățători cu 4 cl.; cu zeci de profesori și învățători și preste 1000 de școlari!

Si noi? Un învățător harnic, Toma Roșu, conducător al corului, și sfânta noastră maică biserică. Din școala săracă a trecutului, susținută de sfânta biserică, au răsărit și odraslele inteligeție și morale ale corului de azi, a meseșilor de azi, din fiica bisericii, cu binecuvântarea și lumina ei caldă, ne-am întărit și înclăzit, am sporit și am rămas credinciosi legii strămoșesti și falnicului nume de Român.

Si ce bine își împlinește chiomarea corul nostru! Duminele și sărbătorile preamărește pe Dumnezeu în casa Lui. În timpul iernii, învăță și arangiază căte un concert, căte un maial cu cântări populare și căte una clasice etc. Pentru lățirea corurilor am concertat în Dobra și Hunedoara și poate vom concerta și în alte centre ale comitatului. Crizicele ziarelor române și ungurești sunt mărturii, că silințele de a cultiva cântul au fost încoronate cu îsbândă ce crește din an în an.

Anul acesta vocile erau mai pline, mai rotunde și ținuta coriștilor mai nesficioasă. În forturi și fortissimuri armonia vocilor a produs împresia unui cor îndoit de mare. În pianuri încă e ceva spor, în pianissimuri să simtă oareșe-care lipsă de școală a vocilor, mai vîrstos la tenor. Nuanțarea lasă deci de dorit.

Acurată a fost însă intrarea și încrucișarea vocilor chiar și în pasajii măestrelor și grele din „Detunata“ de Nejedly, „Bobocile și inele“ de I. Vidu, „Coroana cufundată“ de Krause s. a.

Tactul atât a fost de acurat, încât disciplina corului ar slui spre onoare și unor coruri mai vechi de bun renume.

Corul acestui an întrece pe cel din anul trecut și, bun e Dumnezeu! — cel din anul viitor va întrece pe cel din anul acesta.

Cea mai mare reușită a avut-o „*Coroana cufundată*“ și „*Cât e țeară*“. Publicului mai pricepător în ale musicii „*Cântecul de seară*“ de Popovici și „*Bobocele și inele*“ de măestru de mare speranță I. Vidu, i-a lăsat impresii de tot bune.

De însenat pentru viitorul nostru în Deva aflu două arătări. Ne-a atins plăcut, că la o petrecere cu 1 fl. intrare, 60 și 40 cr., aproape **întreg poporul**, desă sărac, a luat parte! Cine l-a pus în mișcare? Cetarea de foia, mai vîrtoasă „Revista Orăstie“, carea într-un singur an a încurăgiant și corul nostru mai mult decât toate jurnalele noastre la olaltă în 2 ani 5 luni, decând trăește, precum încurăză această foaie ori ce întreprindere sau lucru bun pentru popor.

A doua plăcută arătare e că a treia parte din poporul de față au fost brazi meseriași români dintre cei mai tineri. D-zeu ajute și mai departe silințele de 40 de ani a celui ce în tăcere și cu o răbdare apostolească lucră și în această direcție.

Un lucru ar mai fi de dorit, preotimea și învățătorimea din jurul Devei să nu mai lipsească, ca anul trecut și anul acesta când singur părintele din Șoimuș George Guga și învățătorul Iosif Hanchă din Boholt au luat parte, cu d-na Hanchă, care a venit într-un prea frumos port terănesc, făcut cu mâna proprie. La concertul viitor să vor împărți premii pentru 3 porturi terănești de femei și 2 de bărbați!

Dee D-zeu ca la cel mai apropiat concert să putem strângă mâna la căt mai mulți și din jur!

August A. Nicoară.

*
Având această dare de seamă despre concertul de care e vorba, am rugat pe un alt pretin al foii noastre în Deva, să ne trimiță numele bravilor coriști, ca cu o cale să-i putem publica și pe dînsu, ca publicul cetitor să știe asupra cui să resfrâng vrednicitele laude. Primind numele coriștilor, îi publicăm în cele următoare cu placere și spre cinstea lor. Eată-i:

Conducător: dl Toma Roșu, învățător.
Coriști: d-nii Mihai Orădean, Dionisiu Duma, Ioan Străjan, Ioan Ciontea, Ioan Chertes, Ioan Vinga, Ioan Todor, Atanasie Timar, George Voina, Nicolae Ghila, Petru Chertes, Ioan Muntean, Petru Popa, Alexandru Cămpian, Valeriu Chiorean, Alexandru Sebeșan, Nicolae Todor, Carol Cozian, Ioan Susan, August Gherendi, Ioan Duma, George Duma, Paul Francisc, Iosif Lupașiu, Romul Popa și George Ignă.

De toti: 26 de insi.

CORESPONDENȚĂ

Din jurul Băței, 15 Ian. v. 1896

Onorată Redactiune!

Mulțumită bunăvoiinței, cu care redactorii dela „Tribuna“ cea nouă, au denunțat și denunță mereu pe frați de același sânge, astăzi stăm în față unei nouă poriniri de spionaj și prigoni în aceste părți.

Eată o întâmplare:

In ajunul Bobotezei (5 Ian. v.) ziua întreagă a umblat sergentul de gendarmi din Bățea pe la terenii mai de frunte din comuna Hertegani (Zarand). Au căutat prin casă, cămară, pe la șură, pe tot locul. În multe căsi s-au nimerit cu preotul deodată. Preotul își facea slujba, eară ei căutau ca sminti. Unii terani mai glumeau că au luat în rîs și în bătaie de joc, poreclindu-i „Popii Satanei“.

Ce au căutat, n'au vrut să spună, nici ordinațiune n'au arătat.

Oamenii nostri trebuie să știe, că fără poruncă în scris gendarmii nu au dreptul să le calce casele, să le strice liniștea și bucuria sărbătorilor. Au avut poruncă negreșit, dar trebuie să li-o arate, să le spue, ce au cu oamenii pacinici?

Am auzit apoi, că au întrebăt despre economul Petru Radu l. Candin, că fostă la Brașov în 22 Ian. n. și adeverat e că

vrut să treacă în România întru întimpinarea martirului Dr. Lucaciū. Au mai cercat apoi să scoată la iveală nu cumva fratele numitului economist, Dr. Radu, merge în comună să țină adunări cu oamenii?

Să înțelege, că umblând după potcoave de cai morți, s'au dus precum au venit.

Spionajul să urmează. Proprietarul N. Păcurari din Seliște, care a luat parte la constătuirea din Brașov, e urmărit pas de pas, e pus sub adeverată pază politenească.

Redactorii »Tribunei nouă« își pot grătula de aceste isbânci ale »descoperirilor lor.

Numerii »Tribunei« sunt azi cu sîrguină căutați și cetiți prin cancelariile pretoriale, și cei »descoperiți« prințrenșii ca »conciliabulanții «soboli» primejdiași »Tribunei« și ideii de stat, — sunt ținuți în vedere, și față de ei să urmează, precum arătai mai sus.

R. Urs a Ursului.

Înșelătorie mare.

Săptămâna trecută a scos la iveală iarăși lucruri ce sunt menite a „întărî“ tot mai tare „încrederea“ cetătenilor, și nemaghiari, dar și maghiari, în „cinstita“ și „binevoitoarea“ cîrmuire a slujbașilor unguri, mici și mari!

Eată de ce e vorba:

Fișpanul comitatului Borșod, cu numele Miklos Gyula, a fost descoperit ca fiind amestecat și anume ca cel dințai vinovat, în o mare înșelătorie ce s'a făcut cu zidirea unei nouă căi ferate pe valea numită Boldva.

Îngăduința ministerială pentru începerea lucrărilor o dobândește în 1890 fratele lui Miklos Gyula, Miklos Ödön, deputat în dietă, dar ajungând el secretar de stat, aşadar într-un oficiu înalt pentru împlinirea căruia trebuie să locuiască în Budapesta, — el a trecut întreagă întreprindere pe fratele seu Miklos Gyula.

Toate s'au făcut cu știrea și învoirea ministrilor din Pesta, care aduceau hotărîrile ce erau de lipsă privitor la planuita linie de fer, și votau sumele de răscumpărare ce să se dea întreprinzătorilor.

Fișpanul Miklos, așa venindu-i mai bine, a trecut de pe sine dreptul de întreprinzător al liniei, pe un avocat de încredere al seu, încheind cu acesta pentru ochii lumii un contract.

Intempliera a adus însă cu sine ca între »contractanți« să se vîrte oare-cari neîntelegeri, să isbucnească ceartă, care să se asprească tot mai mult până să păsească unul contra altuia în public.

Și cine să-i cunoască oare mai bine toate încreșterile și umbrele întreprinderii de care e vorba, și a căpeteniei ei, a fișpanului Miklos Gyula ca însuși avocatul cu care el a făcut tîrg? Ear' avocatul seu, cu numele Szabó József, a făcut din acest prilegiu arătare judecătoarească în contra tovarășului său, învinuindu-l cu înșelăciuni mari bănești și vîrșite în legătură cu întreprinderea căii ferate de pe Valea Boldva.

Înșelătoria s'a făcut așa că pentru o cale ferată ce costă o anumită sumă, s'a mijlocit îngăduință dela guvern cu drept de a trage de pe ținut și de pe guvern chiar, o sumă îndoit ori întreit de mare; ear' în schimb, mijlocitorul, fișpanul, să-și iee firește și el partea sa — grasă.

Acesta au eșit la iveală, și s'au adus înainte în dieta terii; fișpanul murdarit a fost silit să se lase de înaltul seu oficiu și acum e dat pe calea judecății.

Foile scot la iveală că același lucru se face și s'a făcut cu toate liniile ferate așa zise „vicinale“, că adecă prin zidirea lor să jăfuesc ținuturile, visiteria statului, nu fără știrea celor ce o păzește, și să îmbogățește în chip uimitor întreprinzătorii și mijlocitorii îngăduinței și — mai știe D-zeu încă cine.

Contra beuturilor.

Luptă în contra beuturilor spirituoasă este la ordinea zilei și cu drept, căci fără de acest flagel poate că nu ar fi aici nici cestunea socială. Eată o pildă ce ne vine dela Miază-Noapte, și care poate fi bună pentru a atrage luarea aminte a guvernelor noastre.

In Norvegia, cu 1 Ianuarie 1896 a intrat în vigoare o lege, prin care cei cari au dreptul de a vinde beuturi spirituoase, au să și cîstige îndrepățirea de a deschide bătruri — dela popor.

Toți locuitorii peste 25 de ani au să hotărască în toate comunele asupra îngăduinței. Până aicea ar fi isbânda îndoelnică, dar de vreme ce aducătorii legii au avut mintea de aua dat și femeilor vot hotărîitor, este nădejde că lupta contra beuturilor va fi triumfatoare.

Mai fiind cunoscută și исcusină poporațiunei de Miază-Noapte, ajungerea la sfîrșitul cel bun, e și mai netrasă la indoială!

Acesta e cel din urmă număr ce să mai trimite acelor domni abonentii vecchi ai „Revistei Orăstie“, cari nici până acum nu și-au renoit abonamentul, și nici nu ne-au vestit macar, că doresc să aibă și mai departe foaia noastră.

NOTĂȚI

La temniță. Dl Niculae Trîmbițanu învățătorul harnic din Grădiște, ce, precum e cunoscut cetitorilor nostri, a fost osândit la un an închisoare de stat de tribunalul din Deva pentru că ar fi atât la ură contra Ungurilor, dar care pedepsă a fost scărită de Curie la 2 luni, — cu ziua de azi 1 Februarie n., întră în închisoare din Seghedin spre a-și plini pedeapsa. Îl dorim reîntoarcere în pace și sănătos.

Pedeapsă pentru șezetoare! Din Geagină-de-jos aflăm o nouă pânăcum singură în felul său. Voinicosul solgăbiru al Geoagiuului, cel cu luarea de țedule din mâna alegătorilor dela Rapolt, a pedepsit în zilele acestea pe femeia Gaftia lui Fitiș Todor cu 15 fl. v. a. pentru că într-o seară a adunat la sine mai multe v. cine, femei și fete, la șezetoare, la glume și furcă! Înțeptul solgăbiru a depus-o sub cuvînt că ar fi făcut „petrecere cu joc fără îngăduință“! Româna a făcut recurs arătând în chip foarte luminos ce lucru fără D-zeu e a o pedepsi pe ea pentru că, bolnavă fiind, a adunat într-o seară la sine mai multe vecine la flecărit, cum i-a zice, întocmai precum și cocoasele să adună „la o cafea“, la un cânt pe clavir etc. fără să fie pentru asta pedepsite. Și, ce-i mai frumos, numita Gaftie alui Fitiș Todor, îl poftește și pe dl solgăbiru să vie odată și d-sa la o astfel de șezetoare când va auzi că a făcut iarăși, și va vedea și el ce lucru nevinovat este ea întreagă!

Intradără slujbașii unguri de printre noi, mulți, de cuminti ce sunt, numai nu dau cu capul de păreți, ca să arete celor de sus ce buni »patriotii« sunt ei!

Adaus. Trimîndu-ni-se de bărbați însemnată în viața noastră națională, mai mult material lămuritor la neîntelegerile din Sibiul, am alăturat la numărul de față al „Revistei Orăstie“ un adaus, ce cuprinde scrisorile primite în această privință dela d-nii V. Mangra Dr. V. Lucaciū, Eugen Brote, și G. Bogdan Duică. Și am publicat articlii trimiși, cu atât mai vîrtoasă, că fiecare din acești domni subscrivea ce scriu în gingășă chestie de care e vorba. Și i-am mai publicat și pentru aceea, că »Tribuna« din Sibiul, a respins două din aceste scrisori, pe a doua a dlui Dr. V. Lucaciū și întâia a dlui Eugen Brote, — ear' noi nu putem fi de părețea, că pe bărbați ca și Dr. Vasile Lucaciū și Eugen Brote să-i aduci acolo, ca să nu mai aibă în Ardeal foace ce să le dea și dînsililor cuvîntul, când cu propria îscălitură vor să publice lucruri, ce să lumineze anumite părți din neîntelegerile dureroase de care e vorba.

Strămutată. D-șoara Maria Cioban, din Nădășel, (lăngă Cluj) care a făcut cu eminență esamenul de profesoră pentru scoalele civile, înaintea comisiei examinatoare din Budapest, și din toamnă până acum fusese aplicată ca profesoră la scoalele capitale din

Borgu-Prund, a fost în săptămâna trecută aleasă de comitetul central din Sibiul al »Asociației transilvane«, de profesoră la scoala elementară de fetițe din Sibiul.

Bal român în Dobra se va întînă la 8 Februarie st. n. a. c. în sala hotelului la Husarul. Venitul curat e în folosul bisericei rom. gr.-or. de acolo. Începutul la 8 oare seara Comitetul aranjator: Dr. Laurențiu Petric, Adam Leșnican, Iosif Petroviciu.

Suspendat. D-lui Rubin Pată, avocat în Alba-Iulia, i-a fost, zilele acestea, ridicat dreptul de avocat de către camera din Cluj, fiind pornită contra dînsului cercetare judecătoarească.

Mulțumită. Comitetul școlar al comunei Seliște aduce o călduroasă mulțumită D-lui protopop Vasilie Damian, director la societatea de consum și credit „Crișana“ în Brad, care din suma de 50 fl. votată de adunarea generală a societății, pentru de a procura recuise pe seama scoalelor, a trimis scoalei noastre române confesionale din Seliște urtoarele: 1) O mașină de comput; 2) Literile de mobile; 3) Mapa Austro-Ungariei; 4) Aparatul metric. Toate în preț de 16 fl. 25 cr. Săliște, (l. Băță) la 16 Ian. 1896.

Niculae Păcurariu m. p.

Moarte. Vestim cu întristare pe cetitorii nostri că Sofia Lazaroi, soția d-lui Ioan Lazaroi, măestru pantofar în Orăștie, a încetat din viață Maiți în săptămâna asta. Fie-i terina usoară!

„Celebrități necunoscute“.

Zarand, 25 Ianuarie n. 1896.

În numărul 8 al „Tribunei“, sub titlu „celebrități necunoscute“ „Unul“ din Zarand adrează, fără nici o subșcriere, „pentru mai mulți“ la drul Rațiu, și apoi îndrăsnește a critica pe cei 6 membri din comitet, cari au dat protestul, și să năpusește asupra noastră, a celor subșcriși, pentru mergerea la Brasov, și să năpusește anume cu toate florilele »neprihănitei« (?) sale inimi.

Pentru ca să se știe cum stăm, dați-ne voie, d-le redactor, să vă știm, că acest „unul“ e tot corespondentul dela 1892, e sustinutorul zeles al causei naționale din Zarand. I. German, care pentru zelul (?) său, — în broșura: »Corespondență din Zarand« de Simion Băcilă, paroch (tipărită în Deva, la 1892), la pagina 52 e dechiparat din cuvînt în cuvînt; calumnator, mincinos și om fără caracter.

Nici pe cale cavalerescă, nici pe cale judecătoarească până în ziua de azi n'a șters accasta pată de pe numele său.

Înțelegi deci, d-le redactor, pentru ce nu putem răspunde nimic la defaimările ce ne adreseză în scrisoarea sa din »Tribuna«.

Ne-am simțit adânc jigniți și chiar desonorati dacă un individ de așa calibru ne-ar vorbi de bine, ori ne-ar lăuda.

Dr. Ioan Radu Nicolau Popp Niculae Păcurariu

FEL DE FEL

Groznice. O fată de Ungur din Buda-pesta, Székely Erzsi, a încercat să se omoare Mercuri în săptămâna asta. A mers în o căsarmă de husari, și a pus un revolver în templă (ochiul mort) dreaptă, dar a îndreptat revolverul, că glonțul i-a intrat prin ochiul drept și a eșit prin cel stâng. Nenorocita n'a murit încă, dar de va scăpa cu viață, și va fi numai spre povară.

Numeri singuratici din „Revista Orăstie“ să afă de vînzare, ă 5 cr. unul, la dl libră F. Schäser

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMÍJ, SOCIETATE PE ACTII

Nr. 5/1896.

(275) 1—2

CONVOCARE.

Domnii acționari ai societății, se invită, în virtutea §-lui 18 al statutelor, la a X-a adunare generală ordinară,
care se va ține în Orăștie la 20 Februarie 1896 st. n. la 2 oare după amiazi în sala cea mare din casa proprie (Piața-mare Nr. 2), cu următorul

PROGRAM:

1. Raportul anual a Direcției.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decisiune asupra compturilor anuale.
4. Împărțirea profitului curat.
5. Fixarea prețului biletelor de prezentă pentru anul viitor.
6. Alegerea alor 2 membri în Direcție.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunare, sunt poftiți a-și depune acțiile și documentele de plenipotență la cassa institutului cel mult până la 19 Februarie a. c. st. n. 12 oare antemeridiane.

Din ședința plenară a direcției institutului, ținută la 11 Ianuarie 1896 st. n.

Iosif de Orbonas m. p.,
președinte.

Dr. Ioan Mihu m. p.,
director-executiv.

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIVE:				PASIVE:	
Cassa în numărăt.	7.842	03		Fonduri proprii:	
Efecte publice	40.537	10		Capital social:	
Efectele fondului de pensiune	9.760	09		2000 acții à fl. 50	100.000 fl. — cr.
Efectele fondului de zidire	1.000	—		Fond de rezervă	55.257 « 01 «
Împrumuturi pe cambii cu giranți	410.317	68		Fond de pensiune	9.760 « 09 «
Împrumuturi pe cambii cu acop. hip.	208.635	62		Fond întru acop. perd. instit.	6.752 « 72 «
Imprumuturi pe hipotece	167.837	43		Fond de zidire	1.000 « — «
Imprumuturi pe obligații cu covenți	128.808	45		Avansuri dela Banca austro-ungară	22.400 fl. — cr.
Imprumuturi pe efecte publice	770	—		Cambii reescomptate	170.249 « 25 «
Realități	32.778 fl. 82 cr.			Depunerii	628.462 « 08 «
după amortisare	163 « 82 «			Dividende neridicate	338 « 26 «
Mobiliar	604 fl. 80 cr.			Interese anticipate pro 1896	821.449 59
după amortisare	60 « 48 «			Diverse conturi creditoare	10.768 91
Diverse conturi debitoare și interese restante	544	32		Profit curat	1.793 09
	19.627	27			21.513 58
	1,028.294	99			1,028.294 99

CONTUL PROFITULUI ȘI PERDERILOR.

SPSE:				VENITE:	
Interese:				Profit transportat din anul trecut	474 82
pentru fondul de rezervă	2.239 fl. 96 cr.				
« depunerii spre fructificare	30.976 « 25 «				
« cambii reescomptate	14.138 « 97 «				
Spese:					
a) salarii și marce de prezentă	7.348 fl. 30 cr.			dela împr. pe cambii cu giranți	37.148 fl. 15 cr.
b) chirie, porto, tipărituri, diverse	1.748 « 18 «			« pe cambii cu acop. hip.	17.131 « 59 «
Contribuții:				« pe hipotece	14.353 « 51 «
directă	3.952 fl. 99 cr.			« pe oblig. cu covenți	12.037 « 25 «
de 10% la int. de dep. și comp. de timb.	3.249 « 34 «			« pe efecte publice	61 « 69 «
Amortisare:				« efecte publice	1.812 « 11 «
din realitate	163 fl. 82 cr.				82.544 30
din mobilier	60 « 48 «				
Profit curat					
	224	30			
	21.513	58			
	85.391	87			

Orăștie la 31 Decembrie 1895.

Iosif de Orbonas m. p.,
membru în direcție.

Nicolau Vlad m. p.,
membru în direcție.

Dr. Ioan Mihu m. p.,
director executiv.

Nicolau Vilt m. p.,
comptabil.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Orăștie, la 31 Ianuarie 1896.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Constantin Baicu m. p.

Ioan Lazaroiu m. p.

Ioan Branga m. p.

Pentru tipar responsabil: Petru P. Barbu.

LĂMURIRI

PRIVITOR LA

NEINTELEGERILE DIN SIBIU

Crisa „Tribunei“

Arad, în 30 Ian. n. 1896.

Pe ziua de 15 Noemvrie st. n. 1895, am fost convocați membrii comitetului partidului național, cei vechi și cei suplinitori, la o conferință confidențială în Sibiu, de către dl Dr. Rațiu, «pentru a ne sfătuī frătește asupra situației actuale politice.» Cestiunea asupra căreia s'a insisat însă mai mult și care, aşa zicând, a format obiectul de căpetenie al discuțiilor, a fost cestiunea dreptului de proprietate asupra „Institutului tipografic“ și a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului«, și asigurarea acestora ca »avere națională«.

Pentru rezolvarea cestiunii, dl Iuliu Coroian a prezentat un proiect gata, ca comitetul partidului național să se constituie într-un „consorțiu comercial“ societate pe acțiuni, cu drept de proprietate asupra Institutului tipografic și a ziarelor.

Eu m'am pronunțat din principiu în contra acestei metamorfosări a comitetului partidului național, și am combătut formarea consorțiuului comercial, pentru că nu văd în el garanție suficientă, din contră, văd mai mult pericolitarea »averii naționale« și chiar a politicei definite în programul național și în hotărîrile conferențelor partidului, din cauza, că consorțiuul comercial stă sub legea comercială, și după legea financiară, guvernul are drept de controlă în afacerile consorțiuului, și astfel însăși conducederea politicei naționale ar sta atunci sub controla și influența guvernului maghiar.

Am fost și sunț în contra unui consorțiu comercial cu drept de disputare asupra unei averi naționale și asupra direcțiunii politice a partidului, ba încă și din punct de vedere al practicii, căci nimeni nu poate garanta, că acțiile societarilor nu pot ajunge în mâini străine, ori la contrarii partidului și a programului național.

Pe lângă aceasta mai vine întrebarea, că oare în împregiurările actuale, care tribunal maghiar va aproba statutele unui consorțiu comercial, ai căruia membri vor fi esclusiv membrii comitetului și ai partidului național, având ca scop susținerea politicei naționale?

În punctul acesta dl Coroianu, e drept, m'a asigurat, că în două săptămâni el va esopera aprobarea statutelor. Mie însă tocmai încrederea prea mare a d-sale în simțul de dreptate al guvernărilor noastre, îmi face scrupuli și nedumeriri în privința consorțiuului.

Nici simțul de echitate, ce trebuia să-l am față de membrii absenți ai comitetului, dela conferința din 15 Novembrie, nu-mi permitea, ca eu să-mi dau votul meu pentru formarea consorțiuului, căci tractându-se despre o avere materială, afacerea nu poate fi rezolvată just fără știrea și declarațiunile proprietarilor, dacă sunt mai mulți; ear' în convocatorul d-lui Dr. Rațiu, nu era pusă la ordinea zilei cestiunea Institutului tipografic, ca membrii comitetului să fie în cunoștință de cauza.

Cu toate acestea dl Dr. Rațiu și consoții, cu 7 voturi (10 voturi erau dela membrii suplinitori de cari dl Dr. Rațiu acum nu mai ține cont), au hotărât formarea consorțiuului comercial care să iee în posesiune Institutul tipografic cu ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului.« Dar' ca să poată executa

hotărîrea aceasta, dñeșii aveau trebuință de o declarație în scris dela dl Liviu Albini, care figurează ca proprietarul Institutului tipografic, prin care el să cedeze institutul cu ziarele, consorțiu lui, respective d-lui Dr. Ioan Rațiu.

Dl Albini însă, văzând că nici între membrii prezenți nu este unire de vederi, de altă parte văzând că cei mai mulți lipsesc, a declarat, că deși Institutul tipografic nu este averea lui proprie, ci a partidului național, dñeșul nu-l poate ceda pe seama consorțiuului, decât după ce va avea declarație formală dela membrii comitetului dela cari a primit pentru chivernisire această avere și față de cari este deopotrivă responsabil.

Acusa ce să face d-lui Albini și membrilor din redacție, că ar fi provocat criza »Tribunei«, este neîntemeiată. Ei sunt victimele crizei. Comitetul partidului național încă nici până azi nu și-a clarificat poziția, după eșirea sa din temniță. Pelerinajul pe la ministrul Bánffy ne-a lăsat în nedumerire. Si până când nu voiu pune degetul în ranele cuielor, nu voiu crede, că între acest pelerinaj și criza »Tribunei« nu există vre-un nex causal!

Atâtă deocamdată.

V. Mangra.

Două scrisori

ale d-lui

Dr. Vasile Lucaciu.**I.**

Dl Dr. Vasile Lucaciu, a trimis din Șișești, spre publicare următoarea scrisoare deschisă, către dl Dr. Ioan Rațiu, presedintul partidului național român din Ardeal și Ungaria.

Eată scrisoarea:

D-le President,

Cred că e de prisos se amintesc, că românește întreagă gema de durere, văzând cele ce se petrec pe contul și în numele comitetului național, a partidului național, în viața noastră publică.

Si bine se distingem lucrurile. Alta e chestia curat materială a »Institutului Tipografic«, și alta e șiul de îsprăvuri de natură politică, ce le-a făcut și continuezi a le face on. D-Ta, în cauza potiticei partidului nostru național, mai ales în cestiunea capitală a redacției ziarelor comitetului național.

În cestiunea pur materială, comitetul să pronunță, și a făcut dispozițiunile sale. Nu discut oportunitatea și prudentă a lucrat, sau din contră. Ce a făcut comitetul, poate se desface, se repareze, sau să dreagă, după cum va afla de cuvință. De aceea am declarat din capul locului în sedința din 11 Ian. c., că acum nu intră în discuție asupra cestiunii pur materiale, și voi conlucra cu cea mai sinceră bunăvoie, ca și această cestiune să-și găsească o deslegare potrivită marilor noastre interese naționale.

Ce atinge însă cestiunea potiticei noastre naționale, comitetul central electoral a constituit normative pozitive și categorice, cari formau garanție deplină pentru mersul bun și pentru dezvoltarea dorită a causei noastre naționale. Comitetul național a constituit sub presidiul d-tale delegație Sibiiană a comitetului, pentru casuri de urgență. Comitetul însă și-a rezervat totdeauna pentru sine dreptul de dispoziție în cestiuni de importanță politică.

Si cestiunea de importanță capitală este redactarea organelor partidului național!

În această cauza d-ta, d-le Președint, n'ai finit seamă nici de delegație Sibiiană a comitetului, nici n'ai cerut avisul, nici n'ai așteptat dispozițiunile comitetului național.

Si astfel, din cauza desconsiderării noilor constituuite de comitet în conducederea causei naționale: am ajuns în confuzie deplorabilă, situația încurcată, care muncește toate inimile devoteate causei naționale.

Să vorbește de »crisă«, de »scrisiune«, de »anarchie«, de »resrvătare«, etc. și să fac greșeli după greșeli, și comitetul național nu e în poziție să pronunță asupra situației, și a dispune conform cerințelor causei naționale.

Tot ce s'a făcut dela 16 Nov. 1895, în cestiunea națională, s'a făcut fară știrea, fară inviore, fără consultarea delegației sibiene, și ce e mai mult, fără autorisare din partea comitetului național, și chiar în contra spiritului de conciliație, ce s'a arătat în sinul comitetului, cu ocazia sedințelor lui din 10 și 11 Ianuarie a. c., precum aceasta în mod irefragabil o dovedește declarație a membrilor majorității comitetului, a căror bu-năvoiță curată a fost mistificată.

După aceste e clar, că numai un singur mod ne mai rămâne pentru salvarea situației: convocarea imediată a membrilor comitetului național la o ședință publică, ca să-și dea declarația lor asupra situației, și să salveze onoarea națională, să vindece ranele deschise ale nației.

Toate aceste să pot face încă, numai bunăvoie să avem și iubire desinteresată către cauza mare națională.

Vi-am telegrafat în sensul acesta d-le Președint, văd însă cu durere că n'ati luat nici o dispoziție. Acum vă rog în scris, în numele causei sfinte, să convocați imediat comitetul național la ședință plenară, invitând pe fișe-care membru, sub sanctiunea gravissimă de lesă-națione, pentru casul de absentare nemotivată.

Asta-i cererea mea, ce vi-o adresez, și ca se fiu justificat înaintea nației, o și dău publicitatea cu rugarea, că tot sufletul de român să se inspire de duhul aplănarii pacifice a divergențelor ivite, cari în sine sunt neînsemnante, și de natură personală, în următoarelor își perde capul și nu mai ia în seamă nici o considerație, fie aceea morală ori politică.

Am zis. Geniul bun al nației să fie cu noi!

Cu toată stima

Sășești, 23 Ian. 1896.

Dr. V. Lucaciu,
secretar general al comitetului
partidului național.

*

Dorința aceasta a d-lui Dr. V. Lucaciu a și fost împlinită.

Dl Dr. Rațiu a conchegat pe azi, Sămbătă în 1 Februarie n. pe membrii comitetului național la o ședință plenară.

Pe domnii însă, cari și-au instaurat în ședință trecută demisiile, de astă-dată nici nu i-a mai poftit la ședință, lucrul care să explică într'acolo, că d-l Dr. Rațiu voiește să se plătească de această datorință, dar n'ar fi având un gând serios și o dorință sinceră de a împăca lucrurile. De o avea, nu trecea iarăși cu vederea pe bărbați ca dnii Dr. D. P. Barcianu, D. Comșa, Nic. Cristea și Dr. Fodor.

II.

Atacat aproape zilnic de »Tribuna«, dela criză încocă, d-l Dr. Lucaciu a trimis zilele trecute »Tribunei« scrisoarea de mai jos, ca răspuns la o provocare ce i-să făcut. »Tribuna« însă nu i-a publicat nici până azi scrisoarea. Pentru aceea suntem rugați să o facem

noi, și noi o facem hotărît, căci prea e batjocură ce »Tribuna« cea nouă face cu bărbați ca d-nii Dr. Lucaciu, E. Brote și alții, respingându-le mereu scrisorile ce le trimit, numai pentru că, sub propria îscălitură, spus adevăruri ce celor de acum dela »Tribuna« nu le plac. Eată scrisoarea respinsă:

Onorată Redacție,

Bine faceți, că în numărul 9 al »Tribunei« avisați la »părintele Dr. Lucaciu« și declarati că »are cuvențul«. De când am pășit pe terenul vietii publice, nici odată nu m'am retras dela împlinirea datorințelor naționale. Si dacă opiniunea publică română cere astăzi cu tot dreptul ca lumină să se facă în chestia națională, compusă și încurcată, dator mă simțesc a contribui din parte-mi a face tot posibilul ca lumină deplină să fie. Ei, dacă »Independance Roumaine« zice și ea că dator sunt a răspunde națunei, eată vin cu suflet liniștit, deși foarte întristat, să-mi achit datoria.

E lucru constatat, că există ceartă, neînțelegere și desbinare în comitetul național și mulți zic, că ne amenință pericolul scrisoarei în partid. — Da, neînțelegere există, și ar fi un pericol serios de scrisoare în partid, dacă n'ar fi cu puțință ca lumină deplină să se facă în chaosul vorbelor cu cari să întuncească chestia națională. Lumina reclamată însă, să va face, și naționa lămurită va trece la ordinea zilei peste confuziunea produsă și peste ce ce au produs-o, și își va continua falnicul mers către destinul său.

Cine este chemat în primul rând să lăturească situația și să facă ordine?

Comitetul național.

Dl Rațiu însă, și nu știu cine dela »Tribuna«, vorbesc și lucrează în numele comitetului național, în afacerile cele mai vitale ale partidului național român, fără știrea, fără aprobarea și fără autorisarea comitetului național, ba ce e mai mult, desconsiderând toate normativele instituite de comitet într-o conducedere afacerilor partidului.

E o lege fatală, că o greșală gravă aduce după sine un șir întreg de urmări nefaste, și cel ce se încăpăținează în susținerea primei greșeli, fatalmente dă din gropi în gropi, până își perde capul și nu mai ia în seamă nici o considerație, fie aceea morală ori politică.

Această lege fatală își seceră jertfe și în sinul partidului nostru. Si eu pe baza studiilor și informațiunilor mele, mă văd silnit a constata în fața nației, că tot ce s'a făcut și s'a scris în »Tribuna« în cauza ce ne preocupa, este o mistificare păcătoasă, și o seducere criminală a opiniei publice române, cu scopul de a justifica o situație contemplată și pregătită de multă vreme!

Ei, când silnit de procedura »Tribunei« fac această declarație, primesc întreaga respundere pentru ea și mă deobligă a o adevără și a o justifica în plină ședință a comitetului național, ca și acestor for supradreptate, fie aceea morală ori politică, al nostru să se o sănătate.

Până acum l'am rugat, și, — din iubire către neam — am mers cu considerația personală până la ultima limită. După cele ce văd însă în coloanele »Tribunei«, după ce văd perpetuându-se un sistem de mistificare a opiniei publice, prin cele mai condamnabile apucături: il provoc pe d-l Dr. I. Rațiu, ca fără amănare să convoace comitetul național.

La caz contrar, conștient de gravitatea situației și condus numai de sentimentul de cea mai gravă responsabilitate către neamul meu, fără vre-o considerare personală, cum pururea am fost, îmi voi să face datoria.

Sășești, 15/27 Ianuarie 1896.

Dr. V. Lucaciu,
secretar general al comitetului
partidului național.

Două scrisori
ale d-lui
Eugen Brote.

I.

Dl Eugen Brote a trimis, din București, „Tribunei” următoarea scrisoare, ca răspuns la afirmația că d-sa ar fi primit, sub anumite forme, suma de 19.500 fl. ca răscumpărare a „Institutului Tipografic” când a trecut dela D-sa la comitet.

„Tribuna” însă i-a respins publicarea scrisorii! Rugăți fiind o publicăm noi. Eată-o.

București, 12/24 Ian. 1896.

D-le Redactor,

Cu privire la deslușirile ce binevoiți a adă în n-rul 7 al „Tribunei” despre modul cum și se primit eu suma de 19.500 fl. ca preț de vânzare al „Institutului Tipografic” cu foile sale „Tribuna” și „Foaia Poporului”, vă rog să inserați în coloanele stimabilului d-vostre ziar următoarele constatări și rectificări: 1. Din suma de 19.500 fl. n-am primit de către 2.500 fl. 2. Despre restul de 17.000 fl. nu mi s-a prezentat nici de comitet, nici de dl Dr. Rațiu, nici de altcineva, vre-o dovadă sau vre-o socoteală, sau peste tot vre-o indicație, cum anume s-ar fi folosit această sumă pentru căuza, vânzătorul, să o pot considera de plătită în prețul de vânzare al institutului. 3. Datorile, de care binevoiți a amintit în articolul din cestiune, nu sunt datorii private ale mele, ci ale Institutului tipografic în a cărui registre comerciale erau introduse. Prin urmare dacă s-au plătit asemenei datorii (pasive) prin cumpărător, nu s-a făcut altceva decât să procede în conformitate cu condițiile contractului de vânzare, care dispune că cumpărătorul primește Institutul cu toate activele și pasivele sale. Precum să vor fi plătit datorii, în același timp să vor fi incassat și pretensiuni (active).

4. Pentru că cineva se poate susținea că temeiul că eu am primit suma de 19.500 fl. trebuie să aibă la mână chitanța mea sau cel puțin să poată proba prin alte acte, că plățile ce să susțin că s-ar fi făcut pentru mine unei a treia persoane, sunt recunoscute și de mine ca bine făcute și că și eu le consider că echivalente cu plătirea prețului de cumpărare. N-am dat chitanță, fiindcă nimeni nu mi-a cerut-o și nici nu era în drept să mi-o ceră; n-am recunoscut plăți făcute unei a treia persoane, fiindcă nimeni nu mi-a prezentat probe, nici nu mi-a adus la cunoștință că ar fi făcut asemenei plăți.

Eugen Brote.

II.

„Voința Națională” din București, publică în numărul seu dela 13/25 Ian. c. următoarea scrisoare din peana domnului Eugen Brote:

„Publicul român a rămas în mod dureros surprins de neîntelegerile ce s-au ivit ca din senin în cercurile conducătoare ale partidului național-român de peste munți. Nimici din cei ce vedea numai suprafața lucrurilor nu se putea aștepta ca acțiunea puternică, pornită la 1892 și purtată cu atâtă demnitate și rezoluție, să se termine într-o criză urită.

Pentru ce această criză? ne întrebăm cu toții. Cari sunt cauzele ei, și unde trebuie

căutat și găsit fondul politic al neîntelegerilor manifestate?

Examinând în mod obiectiv situația actuală a partidului și cele ce s-au publicat, până acum despre isbucreirea și desvoltarea „crizei”, e clar că nu este vorba despre frâmentări politice, la cari ar fi supus partidul prin două sau mai multe curente, ci numai de unele neîntelegeri introduse din afară și provocate și nutrită în mod măestrat. Pe când se ceartă personajele marcante asupra unor lucruri cari par de a doua și a treia mână, grosul partidului stă și astăzi unit și închegat ca mai înainte și privește și el cu uimire și indignare la cele ce să petrec în Sibiu.

Obiectul de ceartă e „Tribuna”, organul de presă al partidului. Dl Dr. Rațiu, ca președinte al comitetului național, a găsit că foaia are trebuință de o reorganizare, și voind să o îndeplinească, s'a lovit de rezistență atât a proprietarului cât și a redactorilor ei. În luptele noastre politice mai recente „Tribuna” a ocupat totdeauna un loc de frunte și bărbații cari o serveau, fie ca proprietari-editori, fie ca redactori, nu puteau fi considerați ca slujbași, ci făceau parte din cei mai însuflețti luptători naționali, căci ei ocupau cele mai expuse poziții. Din mijlocul partidului nu se reclama nici un fel de reorganizare a foaiei. „Tribuna” continua să țină sus standardul național; necesitatea unei schimbări nu era deci nici decât vădită; proprietarul-editor și redactorii să opună schimbării intenționate. Aceste motive nu erau ele suficiente pentru un bărbat, care trebuia să aibă numai binele națiunii înaintea ochilor, ca să amâne ori-ce lucru organizatoare pentru timpuri mai potrivite, și să renunțe toate puterile disponibile în continuarea luptei celei mari naționale?

Dr. Rațiu nu numai că n'a încunjurat conflictul, ci s'a dus la tribunalul unguresc și pe temeiul unui act, care n'are valoare reală, a pretins sechestrarea „Tribunei”. Tribunalul a încuviințat prealabil cererea, a numit un curator al sechestrului și proprietar-editor, precum și redactorii au fost dați afară.

Comitetul național n'a încuviințat procesul d-lui Rațiu; dar d-sa nu ține seamă nici de votul comitetului, ci merge calea să înainte.

Eată „criză” asupra căreia partidul el însuși n'a avut încă ocazie a se pronunța.

Rămâne acum să ne dăm seamă despre motivele ce au putut îndemna pe dl Rațiu la provocarea acestei crize.

In raporturile politice de peste munți în zădar umblăm după asemenea motive, căci nu le găsim. La anul 1892, când actualul comitet național a primit conducerea afacerilor, partidul național român avea rândurile sale strînsse și era dominat de o unitate de vederi ca nici odată. Dela 1884, „Tribuna” și bărbații grupați în jurul ei, desvoltără, în decurs de opt ani de zile, o activitate rodnică și plină de sacrificii, pentru a desobi partidul de influențele elementelor discordante, a-i da unitatea, tăria și însuflețirea necesară, și a-l pune în poziție de a săvârși acțiuni mai mari. Dr. Rațiu, care în decursul acestor opt ani petrecuse aproape uitat la Turda și nu contribuise cu nimic la

lucrarea „Tribunei”, avea o poziție din cele mai usoare, când la 1892 a fost chiamat de comitetul național ca să-l presideze: n'avea decât să păstreze ceea-ce alții i-au dat dăta în mâinile sale. Partidul unit și însuflețit s'a arătat totdeauna gata a sprijini comitetul său. În decursul celor trei ani din urmă, nu s'a ivit în sinul partidului nici cea mai mică notă discordantă, deși în comitet se stărua să oarecare divergență de păreri. Dacă Dr. Rațiu s-ar fi inspirat numai de ideile conducătoare ale partidului, miciile neîntelegeri din comitet s-ar fi înălțurat dela sine, și comitetul ar sta astăzi earăsi unit în fruntea unui partid încărcat și însuflețit.

Dr. Rațiu însă a venit în atingere foarte de aproape cu factori politici, cari străini de partid, au abusat de slăbiciunile omului, pentru a atrage ei însuși folosase.

Mai zilele trecute, dl Nicolae Filipescu a precisat în „Epoca” atitudinea partidului conservator în cestiunea națională și ne spunea că patriotismul mai senin al conservatorilor, cari nu se împacă cu politica „exclusiv demonstrativă a liberalilor”, va îndruma această cestiune spre o concepție mai sănătoasă.

Dl Filipescu nu voie să se afunde chiar într-o politică occultă, crede însă că pentru propășirea elementului românesc și desvoltarea culturală a Românilor de peste hotar trebuie solicitat din partea conservatorilor „sprijin, muncă și sacrificiu”.

Politica aceasta a conservatorilor, „mai modestă în aparență” și „mai rodnică în rezultate”, a încălzit și pe dr. Rațiu, și l'a îndemnat să întrețină de vrădoi doi ani încoace, legături mai strînse cu dl Tache Ionescu, care, ca ministru al instrucțiunii publice, era în poziție a da „sprijin” și a face „sacrificii” pentru „desvoltarea culturală” a Românilor de peste hotare. Nu vroie să distrug „aparența modestiei”, cu care s'a dat și s'a primit „sprijinul” și „sacrificiile”, nici nu voi să mă pronunț asupra cui s'a revărsat „rodnicia” acestei politici, dar cetățenii Regatului României vor să mai bine de căt mine aprecia întră că d-nii Nicolae Filipescu și Tache Ionescu sunt dispuși a da „sprijin” și a face „sacrificii” fără a pretinde în schimb contraservicii. Dr. Rațiu să găsește astăzi în fatală poziție a răspunde prin sechestrarea „Tribunei” la „sprijinul” dat și „sacrificiile” făcute.

Numai astfel se poate explica pentru ce dr. Rațiu, fără vre-o necesitate ivită în situația de peste munți, a întreprins o lucrare, despre care se știe de mai înainte că va nemulțumi și jigni cercuri largi și hotărtoare ale partidului; numai astfel se poate explica cum tribunale, procurori și politie—înstituții ce alt-cum n'au o atitudine bine-voitoare față cu România—s'au pus de astădată cu cea mai mare promptitudine pe partea d-lui Rațiu; numai astfel se poate explica cum presa partidului conservator din Regat nu ostenește aplaudând pe d. Rațiu, deși este un adever recunoscut de toți că criza, provocată de d-sa, paralizează pentru moment partidul național-român și l face incapabil de acțiune; numai astfel se poate explica cum dr. Rațiu a respins toate numeroasele

propunerile de pacificare și a persistat asupra menținerei sechestrului; numai astfel se poate explica cum „Tribuna” sechestrată reproduce cu satisfacție în coloanele sale pe „L'Indépendance Roumaine”, „Țara” și „Epoca”.

O singură întrebare rămâne încă deschisă și aceasta e cea mai importantă: dacă poporul românesc de peste munți, care singur e stăpân pe soarta sa, va aproba sau nu politica „desinteresată”, în aparență mai „modestă”, și „rodnică” a domnilor Tache Ionescu, Ioan Rațiu și Niculae Filipescu?

Eugen Brote.

Partea mea**Criza „Tribunei”**

este titula unei broșuri ce dl George Bogdan-Duică a scos o săptămâna trecută de sub tipar, la institutul tipografic „Minerva” din Orăștie.

În numita broșură dl Bogdan desvălu deosebirile de vederi politice ce ar fi fost între d-sa și dl Dr. I. Rațiu, și cari l-ar fi făcut neplăcut d-lui Dr. Rațiu — de unde apoi a urmat și înălțarea d-sale din redacția „Tribunei.”

Un răspuns.

În urma broșurei mele „Partea mea în criza Tribunei”, ziarul d-lui Dr. I. Rațiu să vede obligat a reveni la discuții politice, în care, nu-i vorbă, este mult mai slab.

În articolul din nr. 11 a. c. el accentuează niște deosebiri în politică față cu Unguria, deosebiri ce ar exista între grupul creat de trebuințele sale momentane, Brote-Albini-Slavici, și între președintul Dr. I. Rațiu.

Vă rog a lua deci cunoștință despre faptul următor: *Printr'o epistolă delă 11 Nov. 1895 adresată d-lui E. Brote, dl Dr. I. Rațiu a declarat el însuși, cu propria scrisoare, că în această primă parte d-sa este pe deplin de acord cu Eugen Brote!*

Eu posed o copie a acestei scrisori, pe care nu sunt însă autorizat încă a o publica textual.

Sibiu, în 28 Ian. n. 1896.

G. Bogdan-Duică

În pregătire.

Di Tit Liviu Albini, cel mai mult atacat și bănuit și chiar învinut de-adreptul, că ar voia să reție pentru sine o avere ce nu e a d-sa „Institutul Tipografic” și foile edate de el, lucrează la o broșură în care va pune în lumină principalele ce l-au îndemnat a procede cum a proces. D-sa va lămuiri mai ales partea financiară a „crisei”.

Di I. Russu-Sirianu scrie și d-sa o broșură, în care va răspunde învinuirilor multe și grele ce i-sau adus decând cu isbucreirea neîntelegerilor. Va vărsa prin broșură și děnsul, după ce a putință, lumină asupra întregiei hărțueli, nu numai a partii ce děnsul a avut într-o.

LOTERIE.

Tragerea din 18 Ianuarie st. n.

Budapest: 3 77 75 40 12

Tragerea din 25 Ianuarie st. n.

Timișoara: 38 11 17 64 54

Tragerea din 22 Ianuarie st. n.

Sibiu: 74 67 22 13 87

CALINDARUL SĂPTĂMÂNEI
dela 21—27 Ian. st. v.

Zilele	Călindarul vechi	Călindarul nou
Dum.	Fiuilui rătăcit gl. 2, sf. 2.	
Luni	21 Cuv. Păr. Maxim	2 (†) înt. D.
Marți	22 S. Apost. Timoteiu	3 Blasius
Merc.	23 S. Mc. Clement	4 Veronica
Joi	24 Cuv. Xenia	5 Agata
Vineri	25 † P. Grigorie Teol.	6 Dorotea
Sâmb.	26 Cuv. Xenofont.	7 Romuald
	27 † P. Ioan Gură de aur	8 Ioan Mil.

Representanța Primei societăți Vieneze de asigurare de sticlărie.

Am onoare a vă încunoaști, că am deschis aici în casele D-lui Simion Corvin (Piața școalei Nr. 12) sub firma mea împrotocolată

C. WALLEPAGI

o prăvalie de sticlărie, chipuri, porcellană și marfă de collonie.

Fiind nisunța mea de a servi mușterii mei solid și după dorință, îmi permit a atrage atenția onoratului public cu deosebire asupra depositului meu bogat sortat în marfă de sticle și porcelană necesară pentru casă și cuină, ce o primesc din fabricile cele mai mari precum și marfă de colonie, ce o țin calitatea cea mai bună.

Totodată vă notific cu toată stima, că primesc efectuarea de sticlărit și de incadrat (a pune în rame) cu prețurile cele mai ieftine și în timpul cel mai scurt.

Asigurându-vă de serviciu solid și prompt pe lângă prețuri ieftine, îmi iau voie a vă cere binevoitorul sucurs și sprinț — și semnez

Cu stima

C. WALLEPAGI.

Requisite de mâncare și mărfuri de argint de China.

Rame de ferestă, Icoane sfinte și Oglinzi.